

1800- ja 1900-luvun vaihteessa
muutammat naiset kiinnostuivat
veistonopetuksesta ja perustivat
jopa omia veistokouluja. Lisäksi
he työskentelivät kouluissa
veistonopettajina. Veistoa
harrastivat tuolloin myös
naiset: esimerkiksi Aino
Sibelius oli innokas
veiston harrastaja.
Veistonopettajat
olivat tuolloin
yleensä miehiä.

MARJO MELA

VEISTONOPETTAJATTARET

Vera Hjelt (1857-1947) aloitti isänsä kuoltua opinnot 1878 Tammisaaren ruotsinkielisessä opettajaseminaarissa. Hän opetti pari vuotta Ahvenanmaalla ja Turussa ja lähti Ruotsiin Nääsin veistonopettajakouluun Uno Cygnauksen suosituksesta. Hjelt oli toinen nainen, joka valmistui koulusta.

Ennakkoluulot naisten veisto-opintoja kohtaan olivat suuret. Hän opetti Nääsissä vuodet 1883-1885 ja muutti sen jälkeen takaisin Helsinkiin. Vera Hjelt perusti oman yksityisen kasvatustopillisen veistokoulun Erottajankadulle 1885. Koulussa opiskeli vuosittain 2000 opiskelijaa, ja se oli avoinna myös tytöille. Hän oli myös ensimmäisiä suomalaisia naiskeskijöitä, sillä hän patentoi 1886 suunnittelemansa kokoontaitettavan höyläpenkin.

Vera Hjelt perusti myös höyrysaahan ja puusepäntehtaan Oulunkylän Pikkukoskelle 1891. Tehdas valmisti veistomalleja kouluille, pulpetteja ja jopa puisia valmistaloja. Nainen tehtaan perustajana ja johtajana oli jotain aivan uutta Suomessa. Tehdas tuhoutui tulipalossa 1896. Sen jälkeen Vera Hjeltistä tuli Suomen ensimmäinen naispuolinen ammattien tarkastaja ja hän keskittyi työsuojelun kehittämiseen. Myöhemmin Vera Hjelt toimi muun muassa kansanedustajana RKP:n riveissä.

Agda Blom (1864-1929) opiskeli Vera Hjeltin veistokoulussa veistonopettajaksi ja perusti 1892 oman veistokoulun Erottajankatu 19:ään. Koulu oli tunnettu siitä, että siellä oli paljon tyttöoppilaita. Agda Blom veloitti tunnista 25 penniä oppilaalta. Kirjailija ja kääntäjä Tyyni Tuulio oli koulun oppilaana vähän aikaa, mutta hänen veistoharrastuksensa päättyi siihen, ettei hän mielestään oppinut lehtisaahan käyttöä. Nuorin koulun oppilaista oli peräti 4-vuotias. Koulu oli toiminnassa aina 1920-luvulle saakka.

Meri Toppelius (1863-1896) opiskeli veiston opettajaksi Vera Hjeltin koulussa, jossa hän myös

opetti. Hän muutti Bostoniin 1890 esittelemään veiston opetusta ja työskentelemään myös voimistelunopettajana. Hän siirtyi Chicagoon opettamaan poikaluokille veistoa. Hän koulutti omassa koulussaan nais- ja miespuolisia veistonopettajia.

Helmi Tengén (1875-1971) sai oppinsa Sortavalan seminaarissa ja Agda Blomin veistokoulussa. Hän työskenteli Helsingin yläkansakoulun poikaluokkien veistonopettajana 1904-1945. Hän syrjäytti viranhaussa yhdeksän mieshakijaa ja mennessään hakemaan ensimmäistä palkkaansa hän hämmästyti sen pienuutta. Tengen tiedusteli tarkastaja von Bonsdorffilta, miksi hän sai pienempää palkkaa kuin viranhakuilmoituksessa oli ilmoitettu. Tarkastajan mukaan naisille nyt vain maksettiin huonommin. Helmi Tengen totesi tähän, että jos hän opettaa pojat veistämään yhtä hyvin kuin miesopettajat, niin silloin hän ansaitsee myös miesopettajan palkan! Hän sai tahtonsa läpi. Helsingin kaupungin opetuksen tilastokirjassa vuosilta 1916-1917 todetaan yhden naisopettajan saavan miesopettajan palkkaa. Muuten nais- ja miesopettajien palkkaerot olivat tuohon aikaan varsin suuret.

Helmi Tengenillä ei ollut vaikeuksia poikaoppilaiden kanssa. Sen sijaan miespuoliset opettajakollegat karsastivat häntä. Tengenistä tuli yksi Naisopettajien yhdistyksen kantavista voimista ja samapalkkaisuuden edistäjistä. Hän oli muutenkin aktiivinen naisten asioiden ajaja.

Helmi Tengen innostui myös autoilusta, hankki auton ja opetteli ajamaan. Hän myös huolasi ja korjasi itse autonsa. Tämä herätti huomiota omana aikanaan.

Helsingin kansakouluissa oli 1917 8 miespuolista veistonopettajaa ja kaksi naista: Helmi Tengen Töölön kansakoulussa ja Aino Iltar Swan (1865-1959) Vallilan kansakoulussa. Aino Swan oli yksi kirjailija Anni Swanin siskoista, joita kutsuttiin mustiksi joutseniksi.